

In samenwerking met

Centrum Ethiek
in de Sport

SPORT.
VLAANDEREN

OUT
FOR THE WIN

Met de steun van

INSTITUUT VOOR
DE GELIJKHEID
VAN VROUWEN
EN MANNEN

VLAAMSE
SPORTFEDERATIE

Vlaams
Mensenrechteninstituut

OVERLEGTOOL

GENDER- EN SEKSE DIVERSE PERSONEN IN SPORT (2023)¹

Bouw aan de basis van je genderbeleid met
behulp van coachende vragen, informatie en
concrete ervaringen.

¹ Deze tool bouwt verder op de eerdere versie (2019) van de Vlaamse Sportfederatie, Centrum Ethiek in de Sport, Sport Vlaanderen en de Genderkamer (nu overgedragen aan het VMRI). De update kwam tot stand met de steun van het Instituut voor Gelijkheid van Vrouwen en Mannen en het federaal gendergelijkheidsbeleid.

Introductie

De oorspronkelijke 'Overlegtool transgender personen in sport' (2019) werd door de **Vlaamse Sportfederatie** ontwikkeld in navolging van de wijziging door de *Wet van 25 juni 2017 tot hervorming van regelingen inzake transgenders wat de vermelding van een aanpassing van de registratie van het geslacht in de akten van de burgerlijke stand en de gevolgen hiervan betreft*.² Op **1 januari 2018** trad deze wet in werking. Sindsdien is het voor een wijziging in geslachtsregistratie niet langer noodzakelijk om aan de eerder geldende voorwaarden (hormoontherapie + chirurgie) te voldoen. Het volstaat dat iemand de overtuiging heeft dat het vermelde geslacht in de akte van geboorte niet overeenstemt met de innerlijk beleefde **genderidentiteit**.

Intussen zijn we vijf jaar verder en deze verandering wordt steeds vaker voelbaar in de sportwereld, aangezien de meeste competities ingedeeld zijn op basis van het op de identiteitspapieren vermelde geslacht (M/V). Bovendien is het gegeven '**gender**' de afgelopen vijf jaar blijven evolueren. Iemands gender is niet langer vanzelfsprekend onderdeel van een rigide tweedeling tussen M of V. Gender wordt steeds vaker erkend als een **continuüm** waarop mensen zich kunnen positioneren en verplaatsen. Zo identificeren sommige personen zich als **non-binair of genderfluïde**. Dit brengt een aantal **uitdagingen** met zich mee voor de sportsector.

Daarnaast is het mogelijk dat **geslacht** niet altijd eenduidig M of V is. Ook hier is er steeds meer kennis van het feit dat geslacht een continuüm is. Sommige personen hebben natuurlijke variaties in geslachtskenmerken, waardoor ze niet voldoen aan de verwachtingen die leven over een typisch mannen- of vrouwenlichaam. Dit kan voor uitdagende situaties zorgen binnen sportclubs en -competities, waarbij een blik op het paspoort onvoldoende antwoord biedt.

Via deze tool willen we sportfederaties een hulpmiddel aanreiken om een eigen beleid rond **gender- en seksediverse sporters stap voor stap proactief vorm te geven.** Zo kan je hun sportdeelname vereenvoudigen en ben je voorbereid op mogelijke vragen. Het is namelijk voor niemand aan te raden om onder tijdsdruk of ad hoc in regels of oplossingen te moeten voorzien.

Raadpleeg ook onze Q&A 'Gender en Seksediverse Personen in Sport'. Deze biedt de nodige duiding bij het thema, bij bepaalde termen en kan je later helpen bij het nemen van beslissingen. Je vindt de Q&A op de website van het Centrum Ethiek in de sport.

² Deze tool is opgemaakt op basis van de geldende wetgeving en de adviezen en richtlijnen zoals ze momenteel zijn opgetekend. De auteurs van dit document kunnen met deze tool niet elk (juridische) gevolg van een bepaald beleid voorspellen of voorkomen.

Handleiding voor gebruik

OPBOUW VAN HET DOCUMENT

Het document focust op een aantal zaken. In eerste instantie denk je na over de **werking van je organisatie**.

In tweede instantie ga je met de overlegtool nadenken over de **organisatie van je sportwerking**. Dit deel van de tool is ingedeeld volgens de drie grote categorieën: topsport, breedtesport en competitiesport.

Bij ieder onderdeel krijg je een aantal vragen voorgeschoteld waarover je in gesprek kan gaan. Hierbij is het de bedoeling dat je in overleg een antwoord op de vraag formuleert. Als je op het einde de tool volledig doorlopen hebt, heb je een stevige basis om een beleidsvoorstel uit te werken en voor te leggen aan je Raad van Bestuur of management.

Je zal ook zien dat er af en toe **extra informatie voorzien** is. Deze informatie is bedoeld om het gesprek te faciliteren en in sommige gevallen het thema iets uitgebreider toe te lichten. Deze informatie kan onder andere bestaan uit voorbeelden, tips of persoonlijke ervaringen.

AAN DE SLAG

Duid binnen je federatie één verantwoordelijke aan. Deze verantwoordelijke zorgt voor de praktische organisatie van een overleg en de nodige achtergrondkennis. Deze persoon neemt bij voorbaat de 'Q & A Gender- en Seksediverse Personen in Sport' door en begeleidt de vergadering aan de hand van de bijbehorende Powerpoint en notities onderaan de dia's.

Nodig zes tot tien personen uit die deelnemen aan dit overleg. Het is interessant om de groep genodigden zo breed mogelijk te houden. Zo kan er gedacht worden aan de sporttechnische verantwoordelijke, een administratief verantwoordelijke, een recreatief lid, een competitief lid, een trainer, een scheidsrechter of jurylid en een gender- of seksedivers persoon. Zorg er wel voor dat deze werkgroep binnen jouw federatie een mandaat heeft om beleidsvoorstellen te doen.

Heb je vragen, twijfels of opmerkingen? Neem dan gerust contact op met Centrum Ethiek in de Sport en/of Out For The Win via info@outforthewin.com of info@ethischsporten.be

Basisbegrippen

Gender	Gender is een sociale constructie die mee de positie van personen binnen de samenleving bepaalt. In het Westen is er traditioneel een binaire opdeling van gender in man en vrouw. Hieraan worden bepaalde verwachtingen en rollen gekoppeld.
Genderidentiteit	Genderidentiteit verwijst naar het innerlijke gevoel zich man, vrouw, (afwisselend) beiden, of geen van beiden te voelen. Het is iemands innerlijke en individuele ervaring van gender, wat wel of niet kan overeenstemmen met het toegewezen geslacht.
Cisgender	Bij cisgender personen stemt de genderidentiteit en het toegewezen geboortegeslacht met elkaar overeen.
Transgender	Bij transgender personen stemt de genderidentiteit en het toegewezen geboortegeslacht niet (volledig) met elkaar overeen. De term 'transgender' dekt een diverse populatie die bestaat uit mensen met een binaire genderidentiteit, alsook mensen met een niet-binaire genderidentiteit.
Trans man	Een persoon die bij geboorte wettelijk geregistreerd werd als vrouw op basis van zijn geslachtsdelen maar een mannelijke genderidentiteit heeft.
Trans vrouw	Een persoon die bij geboorte wettelijk geregistreerd werd als man op basis van haar geslachtsdelen, maar een vrouwelijke genderidentiteit heeft.
Non-binair	De term non-binair wordt gebruikt door mensen die zich niet herkennen in de binaire opdeling van gender, de klassiek westerse tweedeling in man en vrouw, en alle verwachtingen en rollen die de binaire gendernormen daaraan koppelen.
Geslachtskenmerken	Geslachtskenmerken zijn kenmerken die samenhangen met het biologisch geslacht. Concreet gaat het om verschillende kenmerken: chromosomen, inwendige geslachtsklieren, hormonen, inwendige en uitwendige geslachtsorganen en de verdere ontwikkeling tijdens de puberteit.
Intersekse	De term beschrijft mensen van wie de geslachtskenmerken niet binnen de klassieke tweedeling M/V vallen. Waar de term DSD een medische definitie geeft, benadert de term intersekse de bestaande variaties in geslachtskenmerken meer vanuit een sociale blik. Intersekse variaties zijn variaties waarbij het lichaam van een persoon niet volledig past binnen wat wij cultureel als typisch mannelijk of typisch vrouwelijk zien. Ze maken deel uit van het brede geslachtskenmerkenspectrum.

Werking federatie

Duid een contactpersoon aan binnen je sportfederatie waar clubs en betrokkenen met deze thematiek bij terecht kunnen. Dit kan een aanspreekpersoon zijn die ook de thema's integriteit of gelijke kansen ruimer behartigt.

	Hebben we een aanspreekpunt voor gender- en seksediverse personen (of breder rond ethiek) in onze federatie?	Ja	Nee
	Contactpersoon:		
	Wordt hier intern en extern duidelijk over gecommuniceerd?	Ja	Nee
	Heeft het aanspreekpunt een vastgelegde procedure wanneer er vragen en/of meldingen zijn omtrent gender- en seksediverse personen?	Ja	Nee

Trans man, voetbal

"Ik moet weten dat er een vertrouwenspersoon is om ergens te kunnen beginnen. Je kan het niet allemaal zelf dragen. Die vertrouwenspersoon moet weten hoe die moet reageren bij opmerkingen of pestgedrag. Dat kan om het even wie zijn binnen de sportclub en niemand anders van de ploeg hoeft te weten dat je daarmee in gesprek gaat. Als je als trans of non-binaire persoon aanmeldt, is het fijn dat de club meteen kan zeggen: 'Dit is uw vertrouwenspersoon'. Dan kun je meteen naar die persoon toestappen als er iets is. Op die manier toont de club ook dat ze zelf hun best doen om een veilige omgeving te creëren."

	Heeft onze federatie beleid rond discriminatie waarin we genderdiversiteit en geslacht expliciet vermelden?	Ja	Nee
---	---	----	-----

Extra tips:

- **Integreer** dit beleid met andere identiteitsaspecten. Een veilige omgeving moet namelijk voor iedereen de standaard zijn en iedere persoon is meer dan enkel een genderidentiteit of lichaam. Daarom is het belangrijk om een evenwicht te vinden tussen algemeen te werk gaan en gericht sensibiliseren of acties ondernemen.
- Neem de thematiek mee in studiedagen, vormingen of bijscholingen rond ethisch sporten, integriteit, inclusief sporten of een “open” sportclub.
- **Communiqueer** het beleid omtrent gender- en seksediverse personen binnen de sportfederatie en naar de sportclubs. Zorg voor bewustmaking en stimuleer een open communicatie en een “open sportclub”. Dit kan via je nieuwsbrief, website, startvergaderingen, clubbezoeken, ...
- Zorg dat iedereen op de hoogte is van het beleid dat je voert.

Nina Callens,
psycholoog-
onderzoeker

Waarom is zo'n geïntegreerde aanpak belangrijk?

"Echt inclusief werken, betekent dan ook dit thema opentrekken: iedereen moet kunnen kiezen welke sport ze willen doen en bij welke club en iedereen kan zich de vraag stellen of geslachtsregistratie nog nodig is. Deze zaken maken deel uit van een strijd voor gelijke kansen voor iedereen, niet alleen voor intersekse of trans personen, niet alleen voor de LGBTQI+ gemeenschap, maar voor iedereen.

Je eigen lijf kunnen claimen en daar sportief plezier aan beleven is voor iedereen relevant. Daarom moeten we ons bewust zijn van het feit dat dit werk ook andere populaties ten goede kan komen (bv. in het kader van zwaarlijvigheid). Dit mag geen vraag zijn enkel in naam van trans jongeren of personen met seksevariaties. De beleving van het lichaam en de mogelijke schaamte eromheen is een fundamenteel topic bij elke jongere, met een belangrijke invloed op psychologisch en fysiek welzijn. Uiteindelijk willen we alle jongeren stimuleren goed voor hun lijf te zorgen. Sport kunnen uitleven op een manier die breed inclusief is, kan daar alleen maar toe bijdragen."

Organisatie van je sportwerking

In de sport worden verschillende indelingen in categorieën (bv. leeftijd, niveau, geslacht, gewicht, ...) gebruikt om te streven naar een veilige, eerlijke en plezierige sportbeoefening. In wat volgt is het de intentie van deze tool om sportfederaties te laten nadenken in welke context de indeling naar geslacht een vereiste is om de veiligheid en het spelplezier van de sporter alsook de eerlijkheid van de competitie te vrijwaren.

De tool is opgebouwd aan de hand van **drie contexten**: 1. topsport, 2. competitiesport en 3. breedtesport. Deze indeling is van belang omdat er in iedere context andere **belangen** aanwezig zijn. In de context van breedtesport is het bijvoorbeeld aan te raden sporters ruim inspraak te geven over de categorie waarin ze deelnemen. Op topsportniveau gelden de richtlijnen van de internationale koepels. De richtlijnen van je internationale koepel kunnen richtinggevend zijn voor jullie eigen brede beleid omtrent gender en seksediverse personen, maar maak zelf ook even de **denkoefening**. Zo vermijd je dat er in bepaalde contexten onnodig strenge bepalingen opgenomen worden binnen jullie federatie.

Denk in deze fase van beleidsontwikkeling goed na over de vraag waar je als federatie de grens trekt tussen **topsport**, **competitiesport** en **breedtesport**, en welke regels je voor welke categorie toepast. De grootste moeilijkheid zal hier liggen in het opmaken van regels voor de **competitiesport** die geen topsport is maar waar “winnen en verliezen” alsnog sterk van belang is. Baken ook deze “grijze zone” goed af.

Recreatief, breedtesport	Competitiesport	Topsport
--------------------------	-----------------	----------

Suggesties voor elk van deze drie contexten vind je verder in deze tool.

Waar trek je de grenzen? Tips in functie van een inclusief beleid

Topsport is vaak een duidelijk te onderscheiden gegeven. De grootste moeilijkheid is dat het niet altijd even makkelijk is om te bepalen welke niveaus tot breedtesport behoren en bij welke niveaus er sprake is van competitie. Om deze denkoefening iets makkelijker te maken, hebben we een aantal tips opgesomd. Deze tips zijn erop gericht om zoveel als mogelijk in te zetten op inclusie.

1. Bekijk de **impact** van resultaten. Bij resultaten die een effect hebben op doorstroming naar EK's, WK's of zelfs Olympische Spelen is het belangrijk om het beleid van internationale koepels te volgen.
2. Denk na over het **motief** van iemand om te sporten: de meesten willen gewoon in beweging zijn, plezier maken en sociaal contact hebben. Als dit het geval is, spreek je van breedtesport.

Ook breedtesport kan een bepaald competitief element bevatten, maar daarom is het nog geen competitiesport. Gebruik bovenstaande tips om een duidelijke grens te trekken.

3. Neem ook de **leeftijd** mee in het bepalen van de grenzen tussen niveaus.
4. Verschillende competities hebben ook een bepaalde **geografische indeling**, bijvoorbeeld provinciaal, gewestelijk en nationaal. Het kan in bepaalde gevallen nuttig zijn om deze indeling te koppelen aan duidelijke grenzen met betrekking tot breedtesport, competitie- en topsport.

Belangrijk! Deze grenzen afbakenen impliceert niet dat gender- en seksediverse personen in de ene context welkom zijn en in andere contexten niet. Het betekent wel dat er mogelijk andere belangen spelen en dat er met andere richtlijnen naar een nieuw evenwicht tussen inclusie, eerlijke competitie en veiligheid gezocht kan worden. Probeer op ieder niveau zoveel mogelijk in te zetten op inclusie en uitsluiting te vermijden.

Voorbeeld

De Nederlandse bond NOC*NSF heeft de grens tussen de verschillende contexten reeds bepaald en laat daarbij geen ruimte voor het extra onderscheid topsport - competitiesport. Enkel de Nederlandse nationale teams behoren tot de topsport en volgen de internationale richtlijnen. Dat betekent dat alles daaronder, ook andere topsportniveaus, de richtlijnen voor breedtesport volgen.

TOPSPORT

BELANGRIJK: Maak als Vlaamse koepel je beleid op in functie van de regels van je nationale en internationale koepel.

	Wat is voor ons topsport ?
	Vanaf welke niveau/ categorie/leeftijd spreken we in onze federatie over topsport?
	Vanaf welke leeftijd vinden we het relevant om deze categorieën op basis van geslacht in te delen?

Het fysieke voordeel dat jongens hebben tegenover meisjes wordt pas betekenisvol eens de puberteit start. Dit betekent dat tot op een zekere leeftijd (U11) jongens en meisjes gewoon samen kunnen sporten. In sommige sporten kan het zelfs zijn dat deze verschillen pas betekenisvol worden op latere leeftijd.

Onderzoek

3

De visie omtrent de indeling M/V in topsport wordt **bepaald door je internationale koepel**. Deze kunnen dus per sport en zelfs per discipline verschillend zijn. Sinds eind 2021 is het IOC afgestapt van het opleggen van bijkomende criteria voor gender- en seksediverse atleten om aan wedstrijden deel te nemen. In plaats daarvan heeft het IOC een “Raamwerk voor gelijkheid, inclusie en non-discriminatie op basis van genderidentiteit en seksediversiteit” opgesteld.⁴ Het doel van dit raamwerk, dat de Consensusverklaring van 2015 vervangt, is om sportorganisaties - in het bijzonder die organisaties die verantwoordelijk zijn voor het organiseren van topsportcompetities - een aanpak te bieden met tien basisprincipes voor de ontwikkeling van criteria voor hun eigen sport.

Dit betekent concreet dat het de **verantwoordelijkheid van elke internationale federatie** is om de regels voor deelname aan topsportcompetities vast te leggen voor hun respectievelijke sporten en disciplines. Raadpleeg daarom zeker de regels van jouw respectieve internationale federatie.

Het is mogelijk dat jouw internationale federatie **nog geen uitgewerkt beleid** heeft. In dat geval is het aan te raden om het gesprek met hen aan te gaan en te informeren naar de stand van zaken.

Zelfs wanneer jouw internationale koepel een duidelijk reglement heeft, is het van belang **ruimte te creëren waar dialoog** gevoerd kan worden met de atleet in kwestie. Geen enkele

³[Sex differences in athletic performance emerge coinciding with the onset of male puberty](#)

⁴[IOC-Framework-Fairness-Inclusion-Non-discrimination-2021.pdf](#)

situatie is namelijk dezelfde en ook cisgender mannen of vrouwen kunnen, bijvoorbeeld van nature uit of als gevolg van levensnoodzakelijke medicatie, waarden hebben die afwijken van de voorgeschreven norm. Om deze ruimte te creëren, kan je bijvoorbeeld aan je inschrijvingsformulier het volgende toevoegen:

"Voor leden met mogelijk afwijkende dopings- of hormoonwaarden, gelieve contact op te nemen met ... (vb. medische cel) via ..... voor een passende behandeling van het dossier".

Ook wanneer je als federatie medische gegevens van atleten vraagt, is het belangrijk om **diversiteit te erkennen**. Vertrek bij vragenlijsten bij voorkeur niet vanuit iemands geslacht. Dit vertrekpunt brengt onvermijdelijk een aantal veronderstellingen met zich mee. Bij vrouwen is een veelvoorkomende vraag bijvoorbeeld het eerste moment van menstruatie, maar trans vrouwen en sommige cisgender vrouwen menstrueren niet terwijl trans mannen misschien ooit gemenstrueerd hebben. Een algemene vragenlijst met de mededeling "indien van toepassing" bij meer specifieke vragen, kan een gepast alternatief zijn.

NIET	WEL
Medische vragenlijst Ik ben een - Man x Vrouw - Intersekse	Medische vragenlijst Ik kreeg mijn maandstonden op mijn ... jaar. <small>*indien voor jou van toepassing.</small>
Ik had mijn eerste maandstonden op mijn ... jaar.	

Indien je als federatie medische gegevens vraagt, houd dan rekening met de geldende wetgeving. Gezondheidsgegevens behoren namelijk tot de gevoelige gegevens die verhoogde bescherming genieten door de AVG en de wet van 30 juli 2018.⁵

⁵ <https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/burger/thema-s/gevoelige-gegevens>

Checklist topsport

	Zijn onze reglementen conform deze van onze internationale koepel?	Ja	Nee
---	---	----	-----

	Op welke basis verdelen we personen in onze topsportcompetitie over de categorieën M/V?	Juridisch geslacht	
		Genderidentiteit + hormonale voorwaarden	
		Genderidentiteit	

	Op welke tijdstippen in het seizoen kan er van categorie M/V gewijzigd worden?	Altijd	
		Bij het begin/einde van het sportseizoen	
		Enkel tijdens vastgelegde transferperiodes	

Denk hierbij na waarom je strikte voorwaarden stelt voor de verandering van categorie M/V. Probeer waar mogelijk nauw aan te sluiten bij de transitie zoals de trans persoon ze doormaakt.

	Voorzien we een bewijs van goedkeuring bij wijziging van categorie M/V via de federatie?	Ja	Nee
---	---	----	-----

Ga hiervoor ook te rade bij je internationale koepel. Vraag ook aan hen een bewijs van goedkeuring van de genderindeling die kan gelden op internationale wedstrijden.

	Welke kledijvoorschriften zijn er?		
	Welke uitzonderingen m.b.t. kledijvoorschriften zijn er mogelijk voor competities in eigen land?		

BREEDTESPORT

Belangrijk: Maak als sportfederatie je beleid op met het oog op zoveel mogelijk inclusie

In breedtesport kan het recht op sport van gender- en seksediverse personen beter gewaarborgd worden. De meerderheid van sporters beoefent sport in een clubverband om te werken aan de gezondheid en plezier te beleven. Het competitief element kan sterk aanwezig zijn, maar speelt minder een rol dan in topsport. De argumenten (veiligheid en eerlijkheid) die het creëren en beschermen van de categorieën M/V verantwoorden, lijken daardoor minder op te gaan voor de breedtesport. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer ze worden afgewogen tegen onder andere de voordelen van sport voor gezondheid en ontwikkeling en het recht voor gender- en seksediverse personen om niet nadelig behandeld te worden. Om deze waarden te beschermen, is het aangeraden om minder strikt te reglementeren.⁶

	Wat is voor ons breedtesport ?		
	Wat is onze visie betreft de indeling M/V in breedtesport?		
	Kan iedereen in gelijk welke categorie M/V deelnemen?	Ja	Nee

Bijvoorbeeld: Denk na of het nodig is om in breedtesport een opdeling in categorieën naargelang het geslacht te maken of kan dat ook louter op niveau, leeftijd, gewicht, ...?

	Indien het wenselijk is om een opdeling in M/V te maken, hoe doen we dit?	Juridisch geslacht	
		Genderidentiteit + hormonale voorwaarden	
		Genderidentiteit	
	Is dit duidelijk gemaakt naar onze clubs en leden toe?	Ja	Nee

De aanbeveling van de genderkamer luidt om in breedtesport geen strikte eisen te stellen m.b.t. hormoongebruik⁷. Bekijk in welke mate je tegemoet kan komen aan de vraag van sporters om in de gewenste categorie deel te nemen. Meer informatie over de indeling M/V vind je op p. 10.

⁶ Aanbeveling A. D'ESPALLIER, Ombudsvrouw Gender uit "Gender en sport: hink-stap-sprong naar een inclusief beleid".

⁷ Aanbeveling A. D'ESPALLIER, Ombudsvrouw Gender uit "Gender en sport: hink-stap-sprong naar een inclusief beleid".

	Indien de opdeling M/V wenselijk is, op welke tijdstippen in het seizoen kan er van categorie M/V gewijzigd worden?	Altijd
		Bij het begin/einde van het sportseizoen
		Tijdens vastgelegde transferperiodes

Denk ook hier na of je de sporter voorziet van een bewijs van goedkeuring bij wijziging van categorie M/V via de federatie?

Wanneer is het wenselijk om een M/V opdeling te hanteren?

In sport mag je een **onderscheid** maken op basis van geslacht. Let wel, dit onderscheid mag niet zwaarder zijn dan nodig. Stel jezelf bij het nemen van beslissingen daarom altijd de volgende twee vragen:

- Is een expliciete onderscheid hier nodig? Zo ja, waarom?
- Zorgt dit onderscheid voor benadeling van bepaalde personen?

Zoals eerder gezegd zijn de verschillen tussen jongens en meisjes voorafgaand aan de puberteit minimaal. Tot een zekere **leeftijd** raden we dus aan om zo veel mogelijk gemengde sport te organiseren.

Daarnaast wordt er vaak naar **veiligheid** teruggegrepen als argument voor het opdelen in M en V en het beperken van deelname van gender- en seksediverse personen. Hoewel dit argument in sommige gevallen zeker relevant is, is het dat niet altijd.

Dr. Guy T'Sjoen, endocrinoloog bij het UZ Gent, vertelt daarover het volgende: "Een transitie of hormoonbehandeling heeft niet per definitie impact op de veiligheid van de sporter in kwestie of de personen rondom zich. Een eventuele impact wordt best sport-specifiek geëvalueerd."

Wanneer kan het wel van tel zijn? Bij sporten, zoals vechtsporten, waar het expliciet de bedoeling is om elkaar te raken. Maar ook hier zijn er mogelijkheden:

- op training gebeurt het contact vaak gecontroleerd, waardoor participatie hier wel mogelijk is;
- naast gewicht, geslacht, handicap of leeftijd kan er op zoek gegaan worden naar andere mogelijke kenmerken waarop sporters eerlijk en veilig ingedeeld kunnen worden.
- het puntensysteem kan zo uitgewerkt worden dat de meest kwetsbare zones, zoals bijvoorbeeld het hoofd, weinig tot geen punten waard zijn;
- ...

Ook **fair play** is een belangrijk gegeven voor het indelen van sport in M/V-categorieën. Het idee dat fair play en inclusie niet naast elkaar kunnen bestaan, vertrekt voornamelijk vanuit een sterke focus op prestaties en genderstereotypen. De aanwezige fysieke verschillen zijn, zeker in breedtesport, niet onoverkomelijk:

- tot een bepaalde leeftijd zijn deze verschillen niet of weinig relevant;
- bij een transitie voor de puberteit zijn de verschillen ook kleiner;
- er kan gewerkt worden met bepaalde handicaps of een puntentabel waarin een bepaalde prestatie een puntenwaarde toegeschreven krijgt (de [Duitse Zwembond](#) hanteert dit systeem);
- sportregels kunnen herwerkt worden zodat verschillende lichaamskwaliteiten en bijbehorende vaardigheden in evenwichtige vorm aan bod komen zonder de basis van de sport op zich te veranderen (bijvoorbeeld de driepuntslijn in basketbal die het mogelijk maakt voor kleinere, meer technische spelers om een rol van betekenis te spelen, aangezien ze onder de korf zo goed als kansloos zijn);
- geen enkel sporter is identiek. Iedere persoon, niet enkel gender- en seksediverse personen, zal op sommige vlakken in het voordeel zijn en op andere momenten in het nadeel.

Checklist breedtesport

Bij breedtesport, de grootste laag binnen het sportlandschap, raden we vooral aan om van het beleid een **houvast of leidraad** te maken eerder dan een hard reglement zoals bij topsport of competitiesport. Deze leidraad moet **duidelijkheid** en zekerheid bieden voor federaties, clubs, sporters en andere betrokkenen.

Denk ook verder dan enkel het administratieve luik van de organisatie en sta stil bij de **gehele sportbeleving** van gender- en seksediverse personen. Deze checklist kan jullie helpen om een minimumnorm te installeren bij clubs en toch voldoende ruimte te laten om op clubniveau in gesprek te gaan met de sporter in kwestie en de meest gewenste oplossing te vinden.

Deze veranderingen kunnen niet alleen voor gender- en seksediverse personen positieve effecten hebben, maar voor iedereen binnen de club. Met deze veranderingen toon je dat iedereen welkom is. Communiceer over het inclusief beleid dat je voert, maar let er op dat je daden aansluiten bij je woorden.

Communicatie

	Hanteren we genderbewuste communicatie en beeldvorming?	Ja	Nee
	Is dit duidelijk gecommuniceerd naar iedereen binnen je sport?	Ja	Nee

	Faciliteren we het gebruik van een roepnaam/alias en de juiste voornaamwoorden?	Ja	Nee
	Is onze administratie hierop afgestemd?	Ja	Nee
	Hebben we een procedure voor het veranderen van categorie?	Ja	Nee

Infrastructuur

	Hebben we alternatieven voor de binaire (groeps)kleedkamers?	Ja	Nee
---	--	----	-----

Sportcultuur

	Werken we aan een verdraagzame en open sfeer binnen onze sportclubs?	Ja	Nee
	Zijn genderidentiteit en geslacht ingebed in de bredere aanpak van discriminatie?	Ja	Nee

Kledij

	Hanteren we enkel kledijvoorschriften wanneer nodig?	Ja	Nee
---	--	----	-----

Waarom zijn deze zaken belangrijk? Een aantal gender- en seksediverse sporters delen hun ervaringen:

Je bent bijvoorbeeld verplicht om samen te douchen. Of dat wordt toch verwacht. Ik heb dat nooit gedaan. Toch niet meer sinds mijn puberteit. Ik was altijd als een van de eersten uit de kleedkamer. Waarom ik dat niet deed, is moeilijk uit te leggen... Jij zit niet in het juiste lichaam of je voelt je niet goed in je vel en je moet dan douchen met mensen waarvan je denkt dat ze zich wel goed voelen. Dat voelt heel raar. Ik wou dat niet, want ik wist toen ook niet goed wat er aan de hand was en wat ik voelde.

Trans man, voetbal

Hier bij ons op de club kennen ze mij al jaren en daar heb ik enkel positieve reacties gehad. De mensen kennen mij allemaal, want ik werk een avond per week achter de bar. In het begin was dat vreemd voor leden, maar nu gebruiken ze spontaan mijn naam en behandelen ze mij heel respectvol. Het is een voorbeeldige club en een warm nest.

Trans vrouw, tennis

De danswereld is erg binair. Wij doen bijvoorbeeld ieder jaar een voorstelling en dan is dat sterk binair ingedeeld. De jongens en meisjes dragen andere, specifieke outfits. Meestal zet ik mij daarover en zie ik een paar weken af. Ik denk dat genderneutrale kleedkamers erg veel zouden kunnen helpen. Het is heel fijn als er niets gescheiden is. Of je voorziet een derde, vrijblijvende ruimte. Ik vind het zelf niet fijn om die keuze te moeten maken. Ik voel me niet veilig in de mannentoiletten, maar tussen vrouwen lopen voelt ook niet fijn. Communicatie en voornaamwoorden vind ik ook belangrijk. Als ik zie dat iemand echt probeert, dan voel ik mij gewoon echt gezien door die persoon. Die kleine dingen geven een signaal waardoor je denkt "Ah, tof, het is oké hier". De kleine subtiele dingen maken een groot verschil.

Non-binair persoon, dans

Vooraf de transitieperiode was voor mij heel lastig. Op mijn paspoort stond dat ik nog een "vrouw" was terwijl dit lichamelijk en mentaal niet het geval was. Ik zat constant met de vraag of ik in de vrouwenploeg kon blijven en of ik naar de mannenploeg moest. Ik schommelde lange tijd tussen de twee ploegen. Ondanks veel opzoekwerk naar dergelijke situaties, heb ik nooit antwoord gekregen op mijn vragen. Het zou mij enorm geholpen hebben als er een voorbeeldfiguur was of als er duidelijke richtlijnen bestonden die konden aangeven wat er juist van mij verwacht werd in die transitieperiode.

Trans man, hockey

Ik voel mij heel veilig in mijn roeiclub. Er is echt de ruimte om te praten en er worden mij ook constant 'zaadjes' aangereikt om de andere leden en trainers zaken over gender en intersekse bij te leren.

Intersekse, multisport

Sommige federaties hebben reeds een aantal veranderingen doorgevoerd of zijn hier volop mee bezig. Lees hier hun ervaringen!

Golf Vlaanderen

De brochure "Aan de slag met gendervriendelijk communiceren" is ontstaan als aanvulling op een recept uit onze visie 2025 "never a second change to make a first impression". Met de brochure willen wij als federatie een voortrekkersrol nemen en een stapje verder gaan binnen gastvrijheid door aandacht te besteden aan een gendervriendelijke communicatie en thema's zoals gendergelijkheid en LGBTQ+. Wij hebben gekozen voor een zachte aanpak. Al onze clubs hebben een fysiek exemplaar van de brochure ontvangen en de brochure is beschikbaar op onze website.

Vlaamse Atletiekliga

In recreatieve wedstrijden (joggings) wordt steeds gemengd gesport en ook resultaten worden meestal gemengd opgesteld, daar stelt zich dus geen probleem. Een probleem dat zich stelde was het uitkomen in competitie. We maakten in overleg met het trainerscorps en het bestuur van de club dan een aantal beslissingen. Ook de juryverantwoordelijke werd op de hoogte gebracht want op basis van het startnummer is het gender van de persoon ook zichtbaar.

Tegelijk zijn we binnen de federatie aan de slag gegaan met de vraag hoe we konden omgaan met dergelijke situaties. Binnen de Vlaamse atletiekfederatie was vrij snel duidelijk dat bij jongeren flexibeler moet omgegaan worden met gender en dat gemengde wedstrijden tot 12 jaar (misschien zelfs 14 jaar) mogelijk zouden moeten zijn. Omdat we ook verder willen denken wordt er gewerkt aan profilering van wedstrijden die door World Athletics erkend zijn en andere wedstrijden die niet erkend zijn en waar er meer mogelijkheden zijn om transgender personen te integreren onder bepaalde voorwaarden.

Taekwondo Vlaanderen

Het idee om onze registratie aan te passen kwam van de medische en ethische commissie. Tijdens een commissievergadering stond het thema op de agenda en wilden we kijken waar we stappen konden zetten. Daaruit volgde een advies van de commissie aan het bestuur. Het bestuur raadde vervolgens aan om advies in te winnen bij een expertisecentrum en om een offerte op te vragen bij de IT-firma die de wijziging zou implementeren. Op een volgende bestuursvergadering werd het advies besproken. Leden kunnen vanaf nu kiezen voor 'M', 'V', 'X of wil ik niet zeggen' en we geven ook mee dat ze, indien gewenst, contact kunnen opnemen met de medische en ethische commissie voor een passende behandeling van hun dossier. De mogelijkheid 'X' komt ook in het achterliggend ledenbeheer zodat ook bestaande leden dit kunnen aanpassen indien ze dit wensen. Momenteel ligt de wijziging bij de IT-firma. We willen de nieuwe registratie gebruiken vanaf het nieuwe seizoen.

COMPETITIESPORT

Naast topsport en breedtesport zijn er voor veel federaties ook competitieniveaus waar winnen en verliezen van belang is. In deze grijze zone zal het opstellen van een beleid cruciaal zijn om een eerlijke competitie te kunnen blijven garanderen en discussies te vermijden.

Misschien zullen jullie binnen de opsplitsing topsport-breedtesport op een grijze zone botsen. In heel wat sporttakken bestaan er naast het topsportniveau immers nog competitieniveaus waarbij prestaties van prioritair belang zijn. Welk deel van jouw competitie het best gebruik maakt van de breedtesportbepalingen en welk deel meer bij de topsportbepalingen gebaat is, kan elke federatie best voor zichzelf uitmaken.

Bepaal waar je als sportfederatie de grens trekt tussen breedtesport, topsport en eventueel competitiesport. Op basis van een **precieze belangenafweging** (bijvoorbeeld op basis van prestaties in bepaalde competitieafdelingen) kunnen sportfederaties ervoor kiezen om de regels van het topsportniveau te hanteren. Gebruik hiervoor de eerder **geformuleerde tips (p. 4)**. Probeer deze denkoefening eens door het oog van gender- en seksediverse personen te bekijken. Ook hier adviseren we om zoveel als mogelijk in te zetten op inclusie.

	Wat is voor ons competitiesport ?		
	Vanaf welke niveau/categorie/leeftijd spreken we in onze federatie over competitiesport?		
	Beslissen wij de richtlijnen van de internationale sportfederatie te volgen?	Ja	Nee
	Op welke aspecten kunnen we een versoepeling voorzien van deze regels?		

Checklist competitiesport

	Op welke basis worden in onze competitiesport de categorieën M/V gebruikt en wat betekent dat voor gender- en seksediverse sporters?	Juridisch geslacht
		Genderidentiteit + hormonale voorwaarden
		Genderidentiteit

Opgelet: denk hierbij goed na aan welke vereisten personen moeten voldoen om deel te nemen binnen de verschillende klassen, reeksen, leeftijdscategorieën,...

	Op welke tijdstippen in het sportseizoen kan er van categorie M/V gewijzigd worden?	Altijd
		Bij begin/einde van het sportseizoen
		Enkel tijdens vastgelegde transferperiodes

Denk hierbij na waarom je strikte voorwaarden stelt voor de verandering van categorie M/V. Probeer zo nauw mogelijk bij de overgang van de trans persoon te blijven waar mogelijk.

	Voorzien we een bewijs van goedkeuring bij wijziging van genderindeling via de federatie?	Ja	Nee
---	--	----	-----

Je kan een geschreven goedkeuring voorzien voor de persoon. Ga hiervoor te rade bij je internationale koepel.

	Welke kledijvoorschriften zijn er?
	Welke uitzonderingen m.b.t. kledijvoorschriften kunnen toegestaan worden binnen onze eigen competitie?

Enkele aandachtspunten zijn in elk geval belangrijk:

- Bepaal waar de sportfederatie de grens trekt tussen breedtesport, topsport en eventuele competitiesport. Gebruik hiervoor de vooropgestelde tips op p. 4.
- Hou er rekening mee dat transgender personen die een hormonenkuur voorgeschreven krijgen (bv. testosteron) mogelijk een verboden stof innemen die op de dopinglijst vermeld staat. De sporter kan dan best een Toestemming wegens Therapeutische Noodzaak (TTN) aanvragen. Informeer je clubs en sporters hier voldoende over.
  - Topsporters moeten dit op voorhand aanvragen;
  - In breedtesport is dit niet verplicht, sporters kunnen bij controle ook retroactief een aanvraag indienen;
  - Een aanvraag kan best moeilijk zijn. Daarom heeft NADO een checklist ter beschikking. Stel deze samen met het aanvraagformulier ter beschikking zodat de aanvraag meteen correct gebeurt.
    - Checklist: [Checklist voor aanvraag van Toestemming wegens Therapeutische Noodzaak \(TTN\) Transgenderatleten Verboden stoffen: testosteron.](#)
    - Aanvraag: [AANVRAAG « TOESTEMMING WEGENS THERAPEUTISCHE NOODZAAK » \(TTN\)](#)
  - Bij twijfel best eerst contact opnemen met NADO Vlaanderen (de Vlaamse antidopingorganisatie – www.antidoping.vlaanderen).
- Hou er rekening mee dat er bepaalde regels verbonden zijn aan het verzamelen en verwerken van (medische) persoonsgegevens in functie van de privacywetgeving.

Bij vragen

Heb je bijkomende vragen rond deze tool of de thematiek? Dan kan je altijd terecht bij volgende organisaties:

- voor **beleidsmatige** vragen of ondersteuning kan je terecht bij de Vlaamse Sportfederatie, Sport Vlaanderen of het BOIC

- info@vlaamsesportfederatie.be

- kics@sportvlaanderen.be

- m.vanbaelen@olympic.be

- voor **inhoudelijke** vragen kan je steeds terecht bij het Centrum Ethiek in de Sport en Out For The Win

- laura@ethischsporten.be

- info@outforthewin.be

- voor **juridische** vragen kan je steeds terecht bij het Vlaams Mensenrechteninstituut.

- vmri@vlaanderen.be

Wil je meer weten **over gender- en of seksediverse personen**, dan kan je altijd terecht op volgende websites:

Transgender Infopunt

- <https://www.transgenderinfo.be/nl>
- contact@transgenderinfo.be

Intersekse Vlaanderen

- <https://www.interseksevlaanderen.be/>
- hallo@interseksevlaanderen.be

cavaria

- <https://www.cavaria.be/>
- info@cavaria.be